

Statutární město Ostrava
Archiv města Ostravy

Osmdesáté výročí atentátu na Reinharda Heydricha

www.ostrava.cz
amo.ostrava.cz

OSTRAVA!!!

Vážení a milí příznivci ostravského archivu a historie,

letošního 27. května si připomeneme 80. výročí od spáchání atentátu na zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha. Dovolte nám, abychom alespoň stručnou online výstavou na našich webových stránkách připomněli nejvýznamnější vystoupení českého protinacistického odboje.

První heydrichiáda

- **27. září 1941** nastoupil SS-Obergruppenführer Reinhard Heydrich do funkce zastupujícího říšského protektora
- Ihned vyhlásil stanné právo a **nechal popravit řadu uvězněných** příslušníků odboje (např. generálové Josef Bílý a Hugo Vojta)
- Byl zatčen předseda protektorátní vlády **generál Alois Eliáš**, popravený později za druhé heydrichiády

Generál Alois Eliáš ve funkci
předsedy protektorátní vlády

- Stanné právo platilo až do **20. ledna 1942**
- Celkem bylo vyneseno téměř **500 rozsudků smrti**
- Na **2 200 zatčených** bylo převezeno do koncentračních táborů

Generál Josef Bílý

Generál Hugo Vojta

Operace Anthropoid

- Na základě zpráv o teroru v protektorátu se **3. října 1941** konala porada čs. zpravodajců v Londýně
- Pod vedením **plk. Františka Moravce** bylo rozhodnuto o odvetné akci
- Cílem atentátu se měl stát Karl Hermann Frank nebo **Reinhard Heydrich**
- Původní datum akce bylo symbolicky stanoveno na 28. říjen

Prezident Edvard Beneš a plukovník
František Moravec

- Operace byla pojmenována **Anthropoid**
- K jejímu uskutečnění byli vybráni čsl. vojáci ve Velké Británii, kteří úspěšně absolvovali speciální kurz a paravýcvik, rotmistři **Jozef Gabčík** a **Jan Kubiš**
- Došlo k odkladu operace a poté k jejímu propojení s **operací Silver**, která měla za úkol obnovit ztracené rádiové spojení s domácím odbojem
- K odletu skupiny Anthropoid spolu se skupinami Silver A a B došlo v noci z **28. na 29. prosince 1941**

Jozef Gabčík

Jan Kubiš

Atentát

- K provedení atentátu byla vybrána ostrá zatáčka U Vychovatelny v Praze-Libni
- Dne **27. května 1942, těsně po půl jedenácté** překvapil automobil vezoucí Heydricha chodec, který mu znenadání vstoupil do jízdní dráhy
- Byl to **Jozef Gabčík**, který se chystal zastupujícího protektora zastřelit ze samopalu Sten Mk. II, ten se mu však zasekl
- V tu chvíli druhý z parašutistů **Jan Kubiš** duchapřítomně vrhl na vůz bombu, jejíž exploze Heydricha těžce poranila

Poškozený Heydrichův vůz; vlevo situace zatáčky U Vychovatelny na orientačním plánu Prahy z roku 1938

Druhá heydrichiáda

- Bezprostředně po atentátu německé hlídky uzavřely Prahu, v celém protektorátu byl vyhlášen výjimečný stav a stanné právo

Výnos říšského protektora v Čechách a na Moravě o vyhlášení civilního výjimečného stavu

Ze dne 27. května 1942.

V důsledku atentátu na zastupujícího říšského protektora ~~44~~-Obergruppenführera Heydricha se ustanovuje toto:

Článek I.

Na podkladě § 1 nařízení říšského protektora v Čechách a na Moravě o vyhlášení civilního výjimečného stavu ze dne 27. září 1941 (VB 1 R Prot. F. 527) se s okamžitou účinností vyhláší civilní výjimečný stav nad celým Protektorátem Čechy a Morava.

Článek II.

Na podkladě § 2 výše uvedeného nařízení nařizují: Kdo osoby, které měly účast na spáchání atentátu, přechovává anebo jim poskytuje pomoc, anebo, máje vědomost o jejich osobě, nebo o jejich pobytu, neučiní žádné oznámení, bude zastřelen se svou rodinou.

Článek III.

Tento výnos nabývá platnosti oznámením v rozhlase.

V Praze 27. května 1942.

**Říšský protektor v Čechách a na Moravě.
V zastoupení: K. H. Frank.**

Poznámka: Tento výnos byl uveden ve známost ve středu 27. května v 21 hod. 32 min. rozhlase.

Vítězná bitva u Charkova skončena

Státní president o Benešově hanebné zradě na českém národu

**⚡ Oberstgruppenführer a Generaloberst policie Daluge přijal
státního presidenta a členy protektorátní vlády**

Prohlášení protektorátní vlády k obyvatelstvu

**Vláda Protektorátu vypisuje dodatečnou odměnu 10 milionů K na
dopadení pachatelů atentátu**

Ostravské vydání deníku České Slovo z 31. května
1942 referovalo o odměně za dopadení atentátníků

Druhá heydrichiáda

- Následovaly rozsáhlé domovní prohlídky a zatýkání
- Pro schvalování atentátu byly popraveny stovky osob v celém protektorátu

Mezi těmi, kteří padli za oběť masivním perzekucím, byl také podplukovník Edmund Klímek (23. 3. 1892–24. 9. 1942), rodák z Kojetína, který od roku 1935 velel 1. praporu 8. pěšího pluku Slezského v kasárnách na Hranečnicku ve Slezské Ostravě. Za okupace byl v rámci odbojové organizace Obrana národa velitelem kraje Moravská Ostrava. Gestapo ho dopadlo již v listopadu 1939, odsouzen k smrti byl až po atentátu na Heydricha.

- Popraveni byli také Vladislav Vančura, Františka Plamínková, Anna Letenská, Josef Líkař, Josef Mašín, Bohumil Baxa...

7. Seidler August, nar. 2. května 1910, z Mor. Ostravy.	na 1870, z Dobrušky.	70. Sedmík Jiří, nar. 9. dubna 1893, z Prahy.
8. Böhm Karel, nar. 30. srpna 1906, z Mor. Ostravy.	39. Szafran Antonín, nar. 12. června 1892, z Tábora.	71. Blažek Josef, nar. 9. ledna 1908, z Prahy.
9. Kupka Karel, nar. 19. února 1910, z Vitkovic.	40. Novotný Jan, nar. 8. května 1899, z Tábora.	72. Reichmanová, roz. Přátlová Luisa, nar. 25. prosince 1904, z Prahy.
10. Štěpnička Miloslav, nar. 21. března 1910, z Michálkovic.	41. Bouzek Václav, nar. 26. února 1893, z Písně.	73. Zmítko Jaroslav, nar. 4. července 1907, z Josefova.
11. Freund Hugo Ernst Israel, nar. 4. ledna 1900, z Prahy, Žid.	42. Marek Vojtěch, nar. 11. října 1899, z Malínek, okr. Vyškov.	74. Horák Rudolf, nar. 1. prosince 1913, z Josefova.
12. Mikeska Josef, nar. 20. května 1896, z Prahy.	43. Marková Amalie, nar. 30. března 1904, z Malínek.	75. Černý Jindřich, nar. 15. listopadu 1907, z Jaroměře.
13. Malý Václav, nar. 24. března 1907, z Prahy.	44. Fiala Mikuláš, nar. 5. prosince 1897, z Nových Zámků.	76. Domaň Antonín, nar. 25. března 1889, z České Skalice.
14. Dvořák Jaroslav, nar. 13. srpna 1912, z Prahy.	45. Straka Norbert, nar. 6. června 1913, z Dvora Králové n. L.	77. Hojný Josef, nar. 13. ledna 1907, z Hořic.
15. Frus Rudolf, nar. 18. října 1894, z Prahy.	46. Cejnar Bohumír, nar. 13. září 1910, z Dvora Králové n. L.	78. Korda František, nar. 7. srpna 1894, z Hořic.
16. Sochor Josef, nar. 5. ledna 1892, z Prahy.	47. Pertlíček Alois, nar. 19. dubna 1906, z Dvora Králové n. L.	
17. Sladký Karel, nar. 18. srpna 1912, z Prahy.	48. Flégr Josef, nar. 18. března 1907, z Dvora Králové n. L.	
18. Dolák Jaroslav, nar. 24. května 1910, z Prahy.	49. Nykl Bohuslav, nar. 4. dubna 1909, z Košťálova.	
19. Čáp Rudolf, nar. 17. září 1903, z Prahy.	50. Daníček Filomen, nar. 21. prosince 1917, z Železného Brodu.	
	51. Jaroš Josef, nar. 1. února 1879 z Brna.	

Publikované seznamy popravených se zdály být nekonečné a v řadách obětí bylo i mnoho občanů ostravských obcí.

V jednom z těchto dokladů nacistického teroru se objevilo i jméno generála Aloise Eliáše, popraveného 19. června 1942

Kromě toho byl dne 19. června 1942 vykonán rozsudek smrti, vynesený lidovým soudem dne 1. října 1941 nad bývalým předsedou protektorátní vlády generálem Eliášem.

⚡-Obergruppenführer Heydrich zemřel na následky vražedného útoku

Zastupující říšský protektor v Čechách a na Moravě a náčelník bezpečnostní policie a bezpečnostní služby, ⚡-Obergruppenführer a generál policie Reinhard Heydrich, podlehl v dopoledních hodinách 4. června v jedné pražské nemocnici vážnému zranění, které utrpěl při vražedném útoku, jenž dne 27. května na něj byl spáčen.

Reinhard Heydrich podlehl svému
zranění 4. června 1942

Zástupy lidí u kondolenčních listin

Ostravské obyvatelstvo dalo výraz svému smutku

-bt- O veřejším dnu smutečních slavností za zesnulého Zastupujícího říšského protektora ⚡-Obergruppenführera a generála policie Reinharda Heydricha byly u kondolenčních listin ve druhém poschodí Nové radnice (dveře č. 95) zástupy lidí. Obyvatelstvo Ostravy přišlo v tiché úctě vzdát poctu mrtvému Zastupujícímu říšskému protektoru, který se tolik zasloužil o rozkvět našich zemí. Kondolenční listiny jsou vyloženy ještě dnes po celý den až do 22. hod. — Se všech domů v Mor. Ostravě vlály včera smuteční prapory. Město v den smutku mělo docela jiný ráz než jindy. Obvyklý hluk jakoby se byl ztišil ve stínu smutku, který s vlašáckými prapory padal do ostravských ulic. Každý poctivý Čech v Ostravě cítil, že nám odešel muž vzácné a přímé povahy, člověk, který měl zvlášť upřímný vztah k pracujícímu člověku.

Tak jako v jiných českých městech, i v Ostravě museli občané skládat povinné kondolence k úmrtí zastupujícího říšského protektora

OSTRAVA!!!

- Nacistické běsnění mezitím vyvrcholilo vyhlazením dvou českých obcí – **Lidic a Ležáků**

Lidice nacisté srovnali se zemí 10. června 1942; lidičtí občané byli buďto popraveni, nebo posláni do koncentračních táborů

Obec Ležáky byla zničena 14 dní po vypálení Lidic, 24. června 1942

Osudy parašutistů a jejich spolupracovníků

- Parašutisté z Anthropoidu a dalších výsadek, kteří se pohybovali v Praze, našli útočiště v **pravoslavném kostele Cyrila a Metoděje v Resslově ulici** u Karlova náměstí v Praze
- Pomáhali jim členové české pravoslavné církve, **biskup Gorazd, kaplan Vladimír Petřek a farář Václav Číkl**

Pravoslavný kostel sv. Cyrila a Metoděje byl v roce 1995 vyhlášen za Národní památník obětí (od roku 2002 hrdinů) heydrichiády

- Atentátníky nakonec prozradil parašutista z výsadku Out Distance **Karel Čurda**, který se 16. června 1942 udal gestapu, uvedl jména parašutistů a vyzradil i jejich spolupracovníky
- Po brutálních výsleších objevilo gestapo úkryt v kostele sv. Cyrila a Metoděje
- V brzkých ranních hodinách **18. června 1942** byl chrám obklíčen jednotkami SS a začalo obléhání a boj, při kterém tři parašutisté zahynuli a čtyři nakonec spáchali sebevraždu

Mor. Ostrava, pátek 19. června 1942.

Vrahy **⚡** -Obergruppenführera Heydricha zastřeleni

Praha 18. června. ČTK - Úředně se oznamuje: Vrahy Zastupujícího říšského protektora **⚡**-Obergruppenführera a generála policie Heydricha byli v ranních hodinách dne 18. června na základě rozsáhlých zjištění německé státní policejní ústředny pražské zadrženi v jednom pražském kostele, ve kterém se delší čas skrývali, a při dopadení zastiženi. Zároveň se při tom podařilo zneškodnit bližší kruh jejich pomahačů. Všichni zločinci jsou příslušníky české národnosti, kteří byli spuštěni k provedení atentátu v Protektorátě s britských letounů.

- Mezi ty, kteří parašutistům pomáhali, patřil i rodák z ostravské Staré Bělé **MUDr. Břetislav Lyčka**, který ošetřoval Jozefa Gabčíka a Jana Kubiše, zraněné při atentátu

Břetislav Lyčka (1903–1942)
hledal před zatýkáním úkryt
v Ouběnicích u Benešova;
byl však gestapem vypátrán
a v obklíčení spáchal
sebevraždu

Rodný dům Břetislava
Lyčky ve Staré Bělé

Důsledky atentátu

- Stanné právo skončilo 3. července 1942, počet popravených přesáhl **1400 osob, 3 000 českých židů** bylo odvezeno do vyhlazovacích táborů
- Dne **24. října 1942** bylo v Mauthausenu popraveno **262 spolupracovníků a rodinných příslušníků** parašutistů
- Další popravy následovaly 26. ledna a 3. února 1943
- Tyto dosud nevídané perzekuce pomohly československé exilové vládě **prosadit oduznání Mnichovské dohody a garance předmnichovských hranic Československa**